

je zapisano: „Albin ni bil popačen.“ Kdo pa je potem popačen? — In Rezika! Kmetiško dekle, dasi šivilja in bolj nežna že po naravi, vendar v resnici ne omedleva, ne mrje, ne ihti tako ob vsaki priliki! Mnogo nedoslednosti je v značaju matere Mete in očeta. „Zmodrile bi jih časov sile...“ Jezik je večkrat robot. Besede „trebuh“ nisem še v nobeni slovenski povesti srečal tolikrat kot pri Malograjskem. Takisto ima vpletenih nekaj stavkov, ki žalijo nežno čustvo, in zato se ne čudim, če mi je nekaj olikanih družin reklo, da so knjigo zaprli pred hčerami — in prav za te je bila morda namenjena. Škoda, da uniči nepremišljena beseda smoter knjige! — Tudi nekaj trdih germanizmov bi bil iztrebil svinčnik, če bi bil pisatelj količkaj opilil povest, n. pr.: „kako stojé stvari“, „kmalu spet z onim svojih sošolcev“, „sama ni bila na jasnem“, „sredstvo pa, ki se ga je poslužila“, „v svoji zadregi je sukala palca nad svojim trebuhom“. Sploh se rabi „kak“, in „svoj“ prepogosto čisto v nemškem duhu. Prav gotovo obžalujem iz srca, da ni ta roman korenito opiljen. Zakaj ideja je krasna, zapletka je veliko, izvečine je pisan res mikavno, da se bravec ne more ločiti od knjige. Da, smelo trdim, ta povest je naravnost mogočna himna svobodni volji in poraz atavistični podmeni. In tej veliki ideji je pisatelj posvetil najdaljše svoje delo, dokaz, da ideje nam morejo zamašiti vrzel, ki zeva v pripovednem slovstvu. — Pisatelj naj malo manj hiti, in koristil bo več narodu. Vprašam le: Ali ne kriči taka knjiga na glas: Pisatelji, združujte se, pomagajte in svetujte drug drugemu! Od tega bo imel korist le narod, a vam ne bo na sramoto, saj se je delalo tako vedno in pri vseh narodih! F. S. F.

Moja deca. Ivan N. Resman. — Natisnil Drag. Hribar v Celju. — To je najnovejša zbirka drobnih pesmic zelo neznatne pesniške vrednosti. Motivi so — skoraj brez izjeme — izrabljeni (semtertja nekatere pesmice kar preveč naravnost spominjajo naših drugih pesnikov, n. pr. „Vinska“ — Levstika, „Oprosti“ — Gregorčiča, „Ptiček“ zopet Levstika itd.), oblika pa je mnogokje nedostatna. Nekamo najbolj srednje-dobre so še one pesmice, v katerih odmeva narodna struna. — Cena sicer elegantni, vendar zelo drobni knjižici (115 strani v 16°) je 2 kroni, kar naj menda odpustimo samo z ozirom na to, da je čisti skupiček namenjen za Prešernov spomenik. M. O.

Za bratoljubje. Povest za slovensko ljudstvo. Spisal Janko I. Drameljski. Izdal in založil pisatelj, tiskal D. Hribar v Celji. 1901. — Pri tej povesti se je treba ozirati na to, da je pisana od kmeta, in s tega stališča jo je soditi. Mnogo lepih misli je v knjigi, pozna se dobra volja pisa-

teljeva, in knjigo lahko priporočamo. V jeziku in tehniki ji seveda mnogo nedostaja, kar morda doseže gosp. Drameljski pri drugi povesti. Če se v obliki izuri, mogel bo ponuditi svoje spise „družbi sv. Mohorja“. F. S. F.

Kaj hočemo? Poslanica slovenski mladini. V Ljubljani 1901. Mala 8°. Str. 71. — Ta knjiga je namenjena dijaštvu ter se med njim razširja, da bi se vnelo za nove ideje. Kaj hočemo? se vprašujejo ti mladi ljudje. Odgovor na to je jako medel in nejasen. Nabrane so najrazličnejše misli brez urejenega sestava. Nabrali smo iz njih nekatere, da povemo, kaj nam ugaja, da pa tudi naglasimo, kaj obojamo. — G. Lončar, učenec prof. Masaryka v Pragi, po pravici naglašja, da moramo sami sebe vzgajati (str. 7), baviti se s socialnim vprašanjem (str. 9), da moramo živeti npravno (str. 11), da mora vzgoja navajati k premissljevanju in ne le hraniti spomina (str. 64), da bodi pouk bolj praktičen (str. 65), ter oboja boj liberalizma proti veri. — A pri tem razlaga take nauke o krščanstvu, da jih moramo odločno obsojati. V tej knjižici uči, da se „nauk o božjem Sinu kot spasitelju sveta ne dá vzdržati v tem dobesednem pomenu, kakor hitro moderni človek o njem razmišlja.“ Huduje se nad dogmo o satanu in peklu in pravi celo, da se mora sramovati, kdor veruje v večnost peklenskih kazni (str. 62)! Kar imenujemo mi verski nauk, je njemu le „mit in anthroporfizem“! Od verskega pouka zahteva, da „bodi vzvišen nad konfesionalno enostranost“! Šola se naj sploh loči od cerkve (str. 70)! Ne bomo naštevati zgodovinskih neresnic o cerkvi, katerih je mnogo v tej drobni knjižici. Kaj hoče g. Lončar, je izrazil na str. 30., kjer piše: „Ako se (kriza v socialni demokraciji) reši odkrito in znanstveno, bode prva posledica ta, da se oni inteligentni življi, ki delujejo doslej za napredek človeštva v socialnem duhu samostojno poleg socialne demokracije, ker se v tem ali v onem temeljnem naziranju ne strinjajo čisto z njo, dasi jo sicer podpirajo, kjer jo morejo — da se ji ti življi potem brezdvomno pridružijo, da bo njih delovanje ne vzporedno s socialno demokracijo, ampak identično. In tega si želimo a tudi pričakujemo.“ Ta nauk je g. Lončar razlagal na zaupnem shodu dné 12. septembra dijakom ter ga tu objavil. — To je nova struja med dijaštvom. Ti mladeniči hočejo socialno delati in si iščejo svetovnega naziranja, na katero bi se naslonili. Moderna vzgoja jim je mišljenje napojila s predsodki o katoliški cerkvi, da ne vidijo, kako je življenje po nauku katoliške vere najenostavnejša rešitev socialnega vprašanja. Poleg krščanskih dogem zamejujejo tudi vse modroslovne sestave, a vkljub temu sanjajo, da bodo filozofi izdelali „na podlagi znanosti enotni moderni svetovni nazor“. Poglavitne

dogme krščanstva tajé, pa vkljub temu pravijo, da so kristjani. Racionalizem zametujejo, pa hočejo vendar s svojim umom cerkveni nauk nadomestiti z boljšim. Religijo hočejo braniti, a najboljšo religijo izpodkopujejo. Nравnost hočejo zboljšati, a ji podirajo verski temelj. Iz tako zmedenih pojmov ne bo moderna mladina nikdar spoznala, kaj da hoče, ampak bo le sebi in ljudstvu škodovala. Mi pa nujno opozarjamo dijaštvo, naj proučuje apologetična dela in naj se na podlagi pozitivne katoliške resnice izobrazuje, da bo mogla pravično in brez predsodkov s trdnim svetovnim naziranjem presojati moderno življenje. *Dr. E. L.*

Socializem. Spisal dr. Janez Ev. Krek. I. snopič. Izdaja „Slov. kršč.-socialna zveza“. V Ljubljani 1901. Tisk „Katol. tiskarne.“

V Slovencih se je zadnji čas že mnogo dobrega napisalo o socialnih problemih. „Rimski Katolik“, „Katoliški Obzornik“, „Dom in Svet“ in drugi slovenski katoliški listi so prinesli mnogo lepih sestavkov o socialnem vprašanju. Toda samostojne knjige o toli aktualnem vprašanju še nismo imeli. Zato je bila srečna misel „Slovenske krščansko-socialne zveze“, izdati tako knjigo. Še bolj srečna misel je bila, da je „Zveza“ za to delo naprosila dr. Kreka. Saj je ravno dr. Krek napisal največ rečenih člankov, bavil se je neprestano teoretično in praktično s sociologijo, in je v tej stvari med Slovenci in čez meje priznan veščak. Zato ni čuda, da smo se razveselili, ko smo čuli to vest. Le en pomislek smo imeli — da govorimo odkrito — ali bo namreč dr. Krek tako težko vprašanje tudi obdelal na tak način, da bo knjiga zares praktična in tudi preprostejšemu delavcu umevna. No, ta strah je sedaj pri kraju. Prvi snopič, ki leži pred nami, je pisan tako umevno in poljudno, da ga bodo z veseljem in doumevanjem brali vsi, ki se zanimajo za najbolj pereče vprašanje naše dobe. Želimo le, da bi dr. Krek tudi v naslednjih zvezkih s priznano znanstvenostjo družil tako umevnost in poljudnost, in prepričani smo, da bo njegov „Socializem“ pravi „hodi-z-man“ slovenskemu ljudstvu. Socializem bo imel dva dela. V prvem bo dr. Krek tolmačil zistem, v drugem pa zgodovino socializma. Delo prav toplo priporočamo. *A. U.*

Hrvaška književnost.

Knjige „Maticе Hrvatske“.

Prav krasne knjige je podala tudi letos „Matica Hrvatska“ svojim članom. Zemljepis in zgodovina sta zopet letos zastopana po krasnih spisih, in tudi leposlovni del je jako bogat. Začnimo svoje poročilo z glavno knjigo, na katero je „Matica Hrvatska“ letos najbolj ponosna.

Spomen-evieće iz hrvatskih i slovenskih dubrava. U vienac savila „Matica Hrvatska“. Sa slikom biskupa Josipa J. Strossmayera, 29 slika u slogu i 18 umjetničkih priloga. Zagreb 1900. Izdanje „Maticе Hrvatske“. Vel. 8°. Str. XXXII in 658. — Med vsemi knjigami, kar jih je izdala doslej „Matica Hrvatska“, je ta knjiga prav posebna in odlična. Posvečena je velikemu dobrotniku hrvaškega naroda, biskupu Strossmayerju, v spomin petdesetletnice njegovega biskupovanja. V uvodnem spisu popisuje predsednik „Maticе“, Tade Smičiklas, z vzneseno besedo življenje in delovanje velikega škofa; nato sledé slavnostne pesmi Ivana Trnskega, fra Grge Martića in Simona Gregorčiča. V bujni raznoličnosti se vrste krajši in daljši spisi, pesmi in povesti, narodopisni in zgodovinski članki, podobe pokrajin in kipov. Slovenski in hrvaški jezik sta v knjigi enakopravna in se vrstita neprisljeno. Resnične so besede, ki jih je napisal predsednik g. Tade Smičiklas: „Hrvatski i slovenski književnici združise se, da saviju jedan književni vijenac, iz koga ima prosjati jednodušna književnička sloga slovenskoga i hrvatskoga naroda. Uz njih pristaju umjetnici, koji će djelu podati sjaj i umnožiti mu ljepotu. Misao ih jedna svela, da proslave petdesetgodišnju slavu biskupovanja J. J. Strossmayera. Misao je ova krasan izraz one glavne ideje naroda hrvatskoga i slovenskoga, vodilice svega historijskoga života njihova u devetnaestom vijeku, da se obadva plemena slože i ujedine. Slovenci na krilima ljubavi donesoše svoje plodove književne i umjetničke. Smije se reći, da je ujedinjenje u ovoj književnoj radnji pravo ujedinjenje srđaca hrvatskoga i slovenskoga naroda. Slave svoga zajedničkoga dobrotvora!“ Podrobnosti pač ne moremo ocenjati, saj je zastopanih v knjigi dvainsedemdeset pisateljev, med katerimi je dvajset Slovencev. Osemnajst umetnikov, med njimi sedem slovenskih slikarjev in kiparjev, je okrasilo knjigo s posnetki svojih del. To „spominsko cvetje“, katero je nabrala „Matica Hrvatska“ po slovenskih in hrvaških književnih dobrih, ter je poklonila sivolasemu biskupu kot slavnosten dar, pozdravljamo še posebno zaradi tega z veseljem, ker bo pospešilo med Slovenci in Hrvati književno vzajemnost. V tej knjigi so zastopane tudi razne leposlovne smeri in različne znanstvene stroke. Vse pa preveva gorki duh krščanstva in slovanstva. *Dr. E. L.*

Toma Erdedi Bakač, ban hrvatski. Napisao Karlo Horvat, svećenik nadbiskupije zagrebačke. U Zagrebu 1900. Tisak Dioničke tiskare. Str. 102. Cijena 1 K. — Dasi je Tomaž Erdedi Bakač eden najslavnijših hrvaških banov, vendar do zdaj še niso imeli Hrvatje obsirnejšega življenjepisa tega znamenitega moža. To praznino je izpolnil mladi zgodovinar Karlo Horvat, ki je